

Мирошніченко, В. В.: Авторська концепція художнього твору: онтогенез і експансія (на матеріалі англомовної та французької україніки). Запоріжжя 2003, 283 с.

Рецензована праця виконана на кафедрі перекладу германських мов Запорізького державного університету та присвячена актуальним питанням відтворення поетики українського художнього твору в англійських і французьких перекладах. У ній на значному фактичному матеріалі та в широкому міжкультурному контексті розглянуто проблему визначення сутності авторської художньої концепції (АХК) українського автора у процесі її генези й поширення завдяки резонансу в національній літературі й поза нею та залучення її через переклади, літературну критику й інші різновиди інтерпретації мистецькими й іншими зацікавленими колами зарубіжжя до свого інформаційного обігу. Автор прискіпливо досліджує шляхи й особливості становлення, функціонування, запозичення та своєрідної еволюції АХК у чужій культурі. На матеріалі творчості Михайла Коцюбинського й Василя Стефаника (авторів, що репрезентують перед світом два різновиди української ментальності) розглянуто методологію, філософське й психологічне підґрунтя та засоби мовно-культурної актуалізації їх художніх концепцій у англомовних і французьких літературних студіях і перекладах.

Структура монографії досить логічна й умотивована обраним матеріалом і змістом дослідження. У першому розділі зосереджено увагу на онтогенезі АХК, походженні та впливі її на соціум, її ролі у вітчизняному й західному літературному процесі. Акцент при цьому зроблено на таких мало вивчених її особливостях, як наявність авторського інформаційного поля, містика й реальність художнього методу, специфіка транспонування АХК в іншомовне культурне середовище тощо.

Другий розділ присвячено особливостям художнього перекодування авторського тексту засобами іншої мови/культури. Тут висвітлено проблеми методики моделювання цього складного процесу й актуалізації його у власне текстовому перекладі, побудови динамічної/художньої еквівалентності при відтворенні окремого твору чи його фрагмента, модуляції засобів вираження при перекладі з урахуванням наявного та прихованого змісту першотвору.

У третьому розділі розглянуто експансію українського художнього твору в інформаційному ланцюгу "протокультура – творчість – прототекст – резонанс – метакомунікація – метатекст – метакультура – світова література" й рецепцію його англомовним та французьким читачем, критиком та перекладачем, визначено місце творчості обох авторів у контексті англомовних літератур і проаналізовано специфіку інтерпретації „натуралістичного імпресіонізму" М. Коцюбинського й експресіонізму В. Стефаника. Деяка перевантаженість цього розділу великим обсягом залученого фонового матеріалу пояснюється необхідністю ґрунтовного з'ясування особливостей відтворення в перекладах етноспецифіки українського художнього твору й ідіостилю, зокрема, ритмомелодики, експресії й імпресії граматичних форм, міфопоетики/символіки, церковного календаря/хронотопу і т. п.

Заключну частину монографії складає значний інформаційний блок, що є цінним матеріалом для фахівців з перекладознавства, літературної компаративістики, зіставних англо-українських мовознавчих студій.

До недоліків оформлення тексту можна віднести два-три посилання, які не зберіг комп'ютер, та кілька русизмів (стор. 53, 232, 253). У цілому ж стиль викладу прозорий і не переобтяжений спеціальною термінологією, що робить твір доступним для розуміння й інтерпретації його пересічним читачем, студентом, аспірантом чи викладачем суміжних дисциплін.

Монографія В. В. Мирошниченка особливо актуальна в контексті сьогодення, оскільки сприяє популяризації здобутків української художньої літератури серед інших народів і культур і, окрім наукової вартості, має ще й соціально-історичну значущість, адже вона вводить україніку в міжнародний культурологічний обшир, сприяючи в такий спосіб утвердженню України як незалежної й високоцивілізованої країни в світовому товаристві.

Йозеф Андерш

Ondrejčeková, E.: Kontrastívny pohľad na rečové modifikácie foném slovenského a ruského jazyka. Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta, Nitra, 1999, 81 s.

Publikace Eriky Ondrejčekové *Kontrastívny pohľad na rečové modifikácie foném slovenského a ruského jazyka* obsahuje kromě zpracování tématu i autorčin vědecko-pedagogický životopis z pera doc. PhDr. Uljany Fecaninové, CSc., a bibliografii autorčinných prací za léta 1970–1998 sestavenou Evou Dekanovou.

Práce má – kromě úvodu a závěru – čtyři kapitoly. V první z nich (*Lingvistická východiska fonetického a fonologického výzkumu*) se autorka hlásí k teorii Moskevské fonologické školy a rovněž k syntetické fonologické teorii slovakisty J. Sabola.

Zkoumání a výklad systému fonémů ruského a slovenského jazyka provádí na morfologickém principu uvnitř a na hranici alomorfů, morfů a morfémů ve fonologicky silných i slabých pozicích. Přitom respektuje – v souladu s A. Králem – roli artikulačních, akustických a dalších charakteristik řečových modifikací fonémů.

Paralelně uvádí didaktické souvislosti vyplývající z výsledků tohoto pojetí výzkumu (např. volba intenzity nácviku při kontrastování rusko-slovenských fonémových párů, popř. jejich řečových modifikací).

Existenci spojitosti výsledků vědecké činnosti lingvistů a úrovně cizojazyčné výuky ilustruje na vývoji výuky ruské výslovnosti na slovenských vysokých školách od 40. let do konce 20. stol., od akustického pojetí výkladu fonetického systému ruského jazyka (A. V. Isačenko) po fonologické založené na teorii Moskevské fonologické školy (G. Baláž, U. Fecaninová, V. Latta, L. Ďurovič a další).

V druhé části – *Psychologická a didaktická východiska prezentace cizojazyčné výslovnosti* – autorka vychází z Galperinovy teorie řízených operací. Klade důraz na eliminaci překážek („učebných blokáď“) bránících prvotní orientaci studentů v učivu a jejich následné aktivitě: uvádí příklad jazykové bariéry nedovolující sledovat daný lingvistický problém při přednáškách vedených v cizím jazyce a z toho plynoucí pokles zájmu studentů o přednáškovou formu. Proto se autorka vyslovuje pro prezentaci, studium a osvojování fonetického materiálu cizího jazyka – v rovině teoretické i praktické řečové – v pětifázovém komplexu řízených operací. Domnívá se, že tento postup vylučuje dosud značně frek-